
Egy régi dal és egy új portréfilm, avagy hol (hogy) van Domonkos István?

Évekkel ezelőtt találkoztunk Stockholmban, amikor néhányunkat, akiket írástudóknak vélték, arra bízattak a svéd-magyarországi elöljárói, hogy összefogjunk valamely irodalmi antológiának keresztelt kiadvány írására, szerkesztésére. Mint ez ilyenkor a svéd kisközösségekben is szokás, együttlétünk bemutatkozásokkal kezdődött, talán névsor szerint, a

találkozó első részében mindnyájunk számára kimerítően, félórákig hallgathattuk egyik-másik egykönyves részletes életrajzát, derék cselekedeteiket életük mindenféle sodrásában, s mivel beszélgetésünk híján volt a rendtartó vezetésnek, az lett a vége, hogy a sor végén szólítottak még arra sem volt idejük, hogy műveiket felsorolják. Domonkos Istvántól, akit nemcsak íróként, költőként, zeneszerzőként, festőként tiszteltünk, akkor és ott is idegen volt a magamutogatás, ezért aztán rövid eszmefuttatásban mondott valamit, ha jól emlékszem a szabadságról. Magáról pedig csak annyit, hogy nem ír, inkább zenével, dalszerzéssel foglalkozik. Arról nincs tudomásom, hogy küldött volna írást az antológia gondozójának, s akinek, mert mások sem siettek ezzel, nem volt mit szerkesztenie az elképzelt kötetbe.

Az Ághegy első öt számával jelentkeztem azon a megbeszélésen, egy közeli számítógépen az érdeklődők megtekinthették lapfolyamunk számaikat, beleolvashattak az ott közreadott írásokba, de felajánlásomra, hogy legyen ez az antológiánk sem igenlő sem tagadó választ nem kaptam. Az bemutatott anyagból hiányzott Domonkos István valamely írása, de a szünetben kértem tőle, amit ígérni nem ígért, de elutasítani sem akart. De valahogyan úgy alakult, hogy további kapcsolattartásunkra nem volt érkezése. Úgy eltűnt előlünk, hogy azt sem tudtam Svédországban él-e, vagy visszatért szülőföldjére, Újvidékre. Kerestem, kerestettem, de a mai napig is hiába írom be számítógépem keresőjébe a nevét, az eredmény mindig

nulla, pedig az *eniro* okos honlapjáról a legkülönbélebb ismerőseim és ismeretlen magyar nevek mellett, laccímet, mindenki telefonszámát leolvashatom, a kattintásra előugró térkép pedig lakóhelyüket is rögtön megmutatja. Ha majd sikerül elterjeszteni azt a szenzációs műszaki megoldást, miszerint a mobiltelefon tulajdonosok tartózkodási helyét is nyomban mutatja a műhold összekötéssel rendelkező digitális program, Domonkos István kilétét, bár tudom, hogy van hordozható telefonja, mégsem fedhetném fel, mert ezt maga a tulajdonos, aki, mint később megtudtam, nyugalomra vágyik, nem óhajtja. Így történt, hogy az elmúlt néhány évben nem akadtam Domonkos István nyomára.

De segített a véletlen. A Kossuth rádiót vagy a Bartók rádiót hallgatva, jutott tudomásomra, hogy közreműködésével nagysikerű portréfilm készült róla. A film méltatásakor, a rádiószerkesztő gondolt egyet és felhívta Domonkos Istvánt. Szenzációs beszélgetésnek lehettem fültanúja. Domonkos István éppen útban volt erdei házuktól a nem éppen közeli vásárlóközpontba, de a február eleji hirtelen hóvihár megállította a felesége által vezetett gépkocsit. A beszélgetők osztoztak a film sikerében, biztosították egymást, hogy kellemes volt együtt dolgozniuk a filmfelvételekor. Domonkos elmondta, hogy kezelik, az utóbbi időben sokat fogyott, hogylétevel nem dicsekedett. Nyugdíjas korába érkezve a zenéről persze nem mondott le, amíg fújhatta fűvös hangszerét, játszott. Mostanában inkább csak a gitárja maradt...

A róla készült film címe: *Hordozható haza*. Nyilván, az általa jelzősített otthonunkról van szó, találó cím, amely felkelti minden idegenbe tántorgott hazánkfíának az érdeklődését, olyan, amely megdobogtatja az idegenben kergesült szívünket is. Harminchét perces színes magyar portréfilm, 2006-ban készült. Rendezte és filmezte: Bollók Csaba, a forgatókönyvíró: Kalapáti Ferenc írta, a hangmérnök: Kapcsos Vince, a gyártásvezető: Szederkényi Miklós, a vágó: Szirti Anina. *Zeneszerző és szereplő: : Domonkos István.*

Hordozható telefonjának áramellátását féltve rövidre kellett fognia a csevegést, a hirtelen beállott csöndben szégyenkezve konstatáltam, hogy nem sokat tudok író-társamról. Egyszer a pesti Nyugatiban többed magammal várakozva, a fiatalabbik Cselényi mellé kerültem, aki csak úgy, a maga játékos módján, rögtön belekezdett az írói ismertetőkből szereplő adataim felsorolásába. Okosságát dicsérve, nekiugrottam a számítógépemnek, de néhány adaton kívül mindössze egy régi ismert olyan dal szövegét találtam a világhálón, amelynek akkor nem jegyeztem meg a szerzőjét.

Tar Károly

DOMONKOS ISTVÁN [álneve: Diósi Illés]

költő, prózaíró, műfordító, publicista. 1940. augusztus 7-én született Ókér (Zmajevo) helységben. Szabadkán tanult a tanítóképzőben. Dzsesszmuзыкus volt, majd a Képes Ifjúság munkatársa lett, később az Új Symposion szerkesztőségében dolgozott. 1979 óta Svédországban él.

Híd Irodalmi Díj 1969; Kritikusok Díja 1973.

Fő művei:

Rátka (versek, Novi Sad, 1963)

Mao-poe (/Tolnai Ottóval/, versek a Híd mellékletében, 1968)

Valóban mi lesz velünk (/Tolnai Ottóval/ versek, Novi Sad 1968)

A kitömött madár (regény, Novi Sad 1969, 1989)

Via Italia (ifjúsági regény, Újvidék, 1970, 1984)

Áthúzott versek (költemények, Újvidék, 1971)

Redőny (publicisztikai írásainak gyűjteménye, Újvidék, 1976)

Tessék engem megdicsérni (gyermekversek, 1976, 1980)

Őnarckép novellával (novellák, 1986)

Kormányeltörésben (válogatott versek, 1998)

Szeli István: Nem költői megjegyzések egy költeményre. Híd 1962. 3. sz. – *Bosnyák István*: A Rátkától a Kikiig. Új Symp 1968. 33. sz. 10. – *Bosnyák István*: Valóban mi lesz velünk. Új Symp 1969. 45. sz. 16–17. – *Vajda Gábor*: A bűnügyi regény költészete. Új Symp 1969. 46. sz. 9. – *Gerold László*: Messze és közel. ÚjSymp 58. sz. – *Danyi Magdolna*: Utazás. ÚjSymp 58. sz. – *Bányai János*: A regény látszatát keltő szöveg. Híd 1970. 1. sz. 105–109. és *B. J.*: Könyv és kritika. 1977. 45–52. – *Bori Imre*: A kitömött madár. Híd 1970. 5. sz. mell. 17–19. – *Danyi Magdolna*: Utazás. ÚjSymp 1970. 58. sz. 27. – *Gerold László*: Messze és közel. ÚjSymp 1970. 58. sz. 26. – *Hernádi Miklós*: Jegyzetek Vajdaság új regényirodalmáról. Vság 1970. 12. sz. 79–83. – *Benkő Ákos*: A Forum regénypályázatáról. Je. 1971. 2. sz. 176–180. – *Danyi Magdolna*: Az agrammatikus nyelvi modell. ÚjSymp 1971. 78. sz. 427–430. – *Gerold László*: Verseltörésben. ÚjSymp 1971. 73. sz. 191. – *Pomogáts Béla*: Öt vajdasági regény. Ttáj 1971. 9. sz. 833–837. – *Utasi Csaba*: Kormány eltörésben. ÚjSymp 1971. 72. sz. 189–190. – *Bányai János*: Áthúzott versek. MSzó 1972. 62. sz. 12. és *B.J.*: Könyv és kritika. Novi Sad 1973. 32–35. – *Bori Imre*: Az olvasó jegyzetei. MSzó 1972. 235. sz. 9. – *Danyi Magdolna*: A nullponton formálódó konkrét költői nyelv. ÚjSymp 1972. 89. sz. 414–416. – *Fehér Ferenc*: Jugoszláviai magyar írók. 7 Nap 1972. 20. sz. 19. –

Vajda Gábor: Jeles regény – gyerekeknek és felnőtteknek. MSzO 1972. 291. sz. 12. – *Bosnyák István – Bori Imre – Danyi Magdolna – Utsi Csaba – Végel László*: Áthúzott versek. ÚjSymp 1973. 94. sz. 657–662. – *Végel László*: Két költő. ÚjSymp 1974. 105. sz. 1163–1169. – *Bányai János*: Élet és írás. MSzO 1975. 16. sz. 12. – *Bori Imre*: Domonkos István. *B. I.*: Irodalmunk évszázadai. Novi Sad 1975. 235–238. – *Bosnyák István*: Széljegyzetek egy költő – újságíró költészetéről. ÚjSymp 1975. 117–118. sz. 42–48. – *Dévavári Zoltán*: Az író virtusa. Űz 1975. 11. sz. 877–880. – *Franyó Zsuzsanna*: Érthető célzások. Űz 1975. 5. sz. 427–428. – *Juhász Erzsébet*: A riport valósága. ÚjSymp 1975. 117–118. sz. 49. – *Pintér Lajos*: Esszé-balladák. ÉI 1975. 41. sz. 11.

Megjelent verseit, regényeit, novelláit hiába írtam be a különféle keresőkben, a Magyar Elektronikus Könyvtár négyezernél több könyve között sem találtam könyveit. Ilyenformán egyelőre kénytelenek leszünk beérni azzal, hogy most az Ághegyben csupán a *Kormányeltörésben* (utolsó verseskötetével azonos) című emlékezetes dalának szövegét adjuk újra közre.

Domonkos István:

Kormányeltörésben

Bosnyák Istvánnak ajánlva

*Elmém csak tévelyeg széllel kétségben,
Mint vasmacska nélkül gálya a tengerben;
Kormányeltörésben,
Nincsen reményége senki szerelmében.*
(Balassi Bálint)

IZZASZTÓ RENDSZEREK - a tőkés iparban a munkaintenzitás növelésének különféle rendszerei.

(Közgazdasági kislexikon)

A társadalmi fejlődés azt mutatja, hogy a magántulajdon nem örök kategória.

(Közgazdasági kislexikon)

PROLETARIATUS - a tőkés társadalom bérmunkásainak osztálya, amely a termelési eszközök tulajdonától megfosztva kénytelen a tőkéseknek eladni munkaerejét.

(Közgazdasági kislexikon)

NÉPESSÉG MIGRÁCIÓJA - egyes országok állampolgárainak bevándorlása egy másik országba állandó, vagy időleges letelepedés céljából.

(Közgazdasági kislexikon)

én lenni
én nem tudni magyar
élni külföld élet
pénz nyelv zászló
himnusz bélyeg
elnökök vezérek
előkotorni megfelelő
ott ahova érek
mi meghalni mindnyájan
úgyis téves csatatéren
koponyánkból a habverő
nyelege kiáll
világ
pro-árjai
világ
kontra-árjai
ez lenni vers
szavak kínai falát
megmássza a halál
élet frázisait
emberbőr kötésben
adják ki írók:
nemzeti irodalmak
generálisai
és nem bírni nemzeti
fogások erős szaga
csinálni külföldből
portable haza
és menni külföld
mit munkaengedély
kofferban szalonna
két kiló kenyér
én nem látni
új látóhatár
én menni külföld
talpalni csikorgó havon
élet nercbundákban jönni
vágni engem nyakon

én lenni
elnökök vezérek
mi meghalni mindnyájan
úgyis téves csatatéren
én lenni kicsi prémes
külföld nem húzni vonósnégyes
adni tableta be nekem
én lenyelni
mi megszűnni
én keverni kártya
mondani rőf-rőf
hitvesi ágy
enni orosz-forradalom-kaviár
keresni mi
találni rím
mirím mirím
mirririm
lenni harmincéves
nappal mutogatni
este tapogatni
éjjel hófehér lapon
élet hegyes fák közül jönni
vágni engem nyakon

én lenni
elnökök vezérek
szavak kínai falát
megmássza a halál
én írni
levél haza
mama én lenni bacilushordozó
én fertőzni nem beszélni
érinteni
én túlélni tan idea rendszer
állam-temetés én vinni kereszt
lenni forradalom alkimistája
plasztik virággal gomblyuk
nyolc elemi kijárva
csinálni külföld buli
mágikus bomba
görbe csövű puska

lőni halott királyra
lelkemen nem lenni bugyi
forradalom láрма tömeg
szavak szakállak vér
ízletes pakolásban
fagyasztva szárazon
nem venni el sámson erejét

a szivárványos északon
marx jönni fehér kesztyű
vágni engem nyakon

én lenni
elnökök vezérek
mi meghalni mindnyájan
úgyis téves csatatéren
én kapni levél
egri ki kell juttatni
vili bácsi
gellért fia fifi
siptár otthagyni nénát
tata leesni bicikli
mentő elvinni
lenni piac szerda
pap jönni szedni adó
mosni ing gatyá
kapálni sír
nem merni lehunyni szem
hallani egér kapar

én állni márványtalapzaton
élet lábujjhegyre állni
vágni engem nyakon

én lenni
elnökök vezérek
mit munkaengedély
kofferban szalonna
két kiló kenyér
én menni üzlet gyalog
üzletben lenni dolores
ő lenni spanyol

ő ülni kassza
lenni nagy mell
lány massa
finom bajusz lábón
jó szag pris köröm
én lenni elég bátor
előttem állni két görög
ők venni kenyér mosópor hagyma
kisebbik hajában lógni szalma
gatyámban lenni nagy nyomás
nyomás lenni illegalitás
én állni
állni kassza előtt vakon
élet jönni inkognitó
vágni engem nyakon

én lenni
elnökök vezérek
koponyánkból a habverő nyele kiáll
én menni utca grombikabát
levegő repülni
hogyhívnak-madár
fajkutya ülni posta
én érezni ízé-virágok
ohne-szagát
én gondolni
én nem menni haza
fogni kapa
emelni életszínvonal
kapni gerincből
görbe vonal
grafikon
én megszokni
tőkés munkafegyelem
lenni két szabad napom
az elbocsátás réme
ülni futószalagon
ő lenni profitom
én szerezni óriási vagyon
élet lóversenyen kukkertokkal
vágni engem nyakon

én lenni
elnökök vezérek
élet frázisait
emberbőr kötésben
adják ki írók:
nemzeti irodalmak
generálisai
én menni könyvtár
játszani sakk
ott ülni pavlik
ő lenni cseh
ő csinálni nagy rokád
orosz honfoglalás után
marcuse sartre godard
morris laing russel nietzsche
kepler galilei newton
einstein poincaré lukács
marshall mcLuhan
pavlik járni száj
én kapni matt
király meg két paraszt
lenin lenni emigráns
marx lenni emigráns
joyce musil mann brecht
bartók picasso chagall
marx fájni fog neki
feleség hívni jenny
rilke baudelaire rimbaud
mind csavarogni

én lenni külföldön babon
élet patika előtt kapásból
vágni engem nyakon

én lenni
elnökök vezérek
én menni külföld
mit munkaengedély
kofferban szalonna
két kiló kenyér
én menni fogorvos
ő lenni herr schmidt

ő mutatni fénykép
fekete-fehér
védeni hid sisakban
hansi meghalni szegény
gyomor nem bírni
szög ólom csalán
esőkukacok
latrina-banán
herr schmidt szeretni olasz pizza
páciens előtt nem lenni titka
menni nyaralni adria
szeretni szoknya fokhagyma
szeretni kövér nő
szeretni hátul szeretni elől
halál jönni kelet felől

én gyáva
rezegni nagyon
váróteremben élet légyecsapóval
vágni engem nyakon

én lenni
elnökök vezérek
szavak kínai falát
megmássza a halál
én tolatni utcán
venni virsli
ára lenni potom
nadrágban térd
verni vándorbotom
menni dolores
sarkon állni egy magyar
egész délelőtt
ő lenni menekült király
mikor bepiál
ő ülni börtön öt év
nézni tükörben
nap hold akasztás tiszta-kanyar
minden reggel őr mondani
lógni te is hamar
ő lógni külföld
gyalog vonaton

este félni
fa susogni be ablakon
ő kívágni fa
természetbarátok jönni
írni cikk
cikk jönni utolsó oldalon
ő nem lenni akármilyen fráter
ő jönni pszichiáter

én lógni öröklétben vizes madzagon
élet csillagokat látni
végtelenre dagadt lila talpamon

én lenni
élni külföld élet
pénz nyelv zászló
himnusz bélyeg
elnökök vezérek
előkotorni megfelelő
ott ahova érek
pszichiáter mondani
relex relex magyar
nem gondolni mi lesz
nem gondolni mi volt
menni alpok menni tirol
menni copacabana menni hawaii
menni estélyek bállok
new guineában még élni kannibálok
menni brazília menni szahara
moszkva ankara
menni utcákon vinni plakát
lenni izgalmas felvonulás
provokálni járókelő rendőr
lobogtatni piros kendő
lenni kommunista
szó ígérni jó szórakozás
tortúra-vita
lenni régimódi proletár
folt rakni maxi-kabát
hús nélkül enni főzelék
moziba nyilvános helyen
turkálni titokban

meleg selyem
mikor senki nem néz oda
dugni csokoládé pofa

én menni plakáttal hátamon
élet gumibottal jönni
vágni engem nyakon

én lenni
elnökök vezérek
mi meghalni mindnyájan
úgyis téves csatatéren
pszichiáter mondani
aludni aludni
ellenség nem lenni
nem lenni susogás
ablak fa
nem lenni cella ór akasztás
tiszta-kanyar
nem lenni magyar
venni kutya
venni
menni spanyol mallorca
enni
nézni bika
szagolni mimóza
enni sós hal
újság nem olvasni
vecsere vecsere
vacsornya vacsornya
alonypor alonypor
forradalomfesztivál
szórakoztatóháború
hullaaukcio csontkereskedés
elosztás elkobzás
államosítás csőd
belső piac(lélek)
ledolgozás lockout

én megúszni szárazon
élet honorárisan jönni
vágni engem nyakon

én lenni
elnökök vezérek
én nem látni sehol határ
én látni új látóhatár
én menni utcán
látni herr hallon
sétáltatni kutya
túloldalon
ő jönni messzi India
lenni szárazság
állat megdögleni
ember feküdni halott
mama kút ugrani este
papa menni zarándok
ő menni külföld
lenni orvos
lenni villa medence pénz
víz tej méz olaj
ő mama kút ugrani este
ő mama nyolc gyerek
mind meghalni
ég hamu gangesz
ő nem india
ő új név új passeport
ő kapni sürgöny
papa ég hamu gangesz
ő feleség buchenwald

ő feleség ideg máj szív tüdő
ő feleség nyugágy pongyola
ő feleség kommunista doktor fizika
ő feleség ő feleség

én hallgatni ő papol
élet lassan felmászni zászlórúdra
lobogni ott nagyon

én lenni
elnökök vezérek
én menni külföld
mit munkaengedély

kofferban szalonna
két kiló kenyér
én lenni kormányeltörésben
ez nem lenni vers
én imitálni vers
vers lenni tócsa
beleülni lenni szivacs
tönkretenni új ruha
tócsában találni
sok kövér kukac
proletáriátusnak
proletáriátus jövőbe vetni horgát
fogni fürdőszoba
vers lenni kérdezni:
bírní el pici egér
hátán egész-ház
ha bebújni lyuk?
én két gyerek
én motorfűrész
erdő vágni fa
én gomba
én madár
én különféle vad
különféle tárgy
név nem tudni
délután sötét fáradt
este kemény szivornya
asszony lepedő ág
clitoris
rátenni ujj
nem gondolni
kollektív nem gondolni privát

Djuphult, 1971